

In het kort

Onderwijs als investering

Onderwijs is een investering in het vermogen van individu en samenleving, heeft brede opbrengsten en is een kwestie van beschaving. De Onderwijsraad adviseert regering en parlement om de besluitvorming over onderwijs binnen de rijksbegroting te baseren op deze drie overwegingen. Op dit moment worden uitgaven aan onderwijs vooral beschouwd als kosten zonder opbrengsten. Inzicht in kosten én opbrengsten leidt tot goed onderbouwde politieke besluiten over uitgaven aan onderwijs.

onderwijsraad

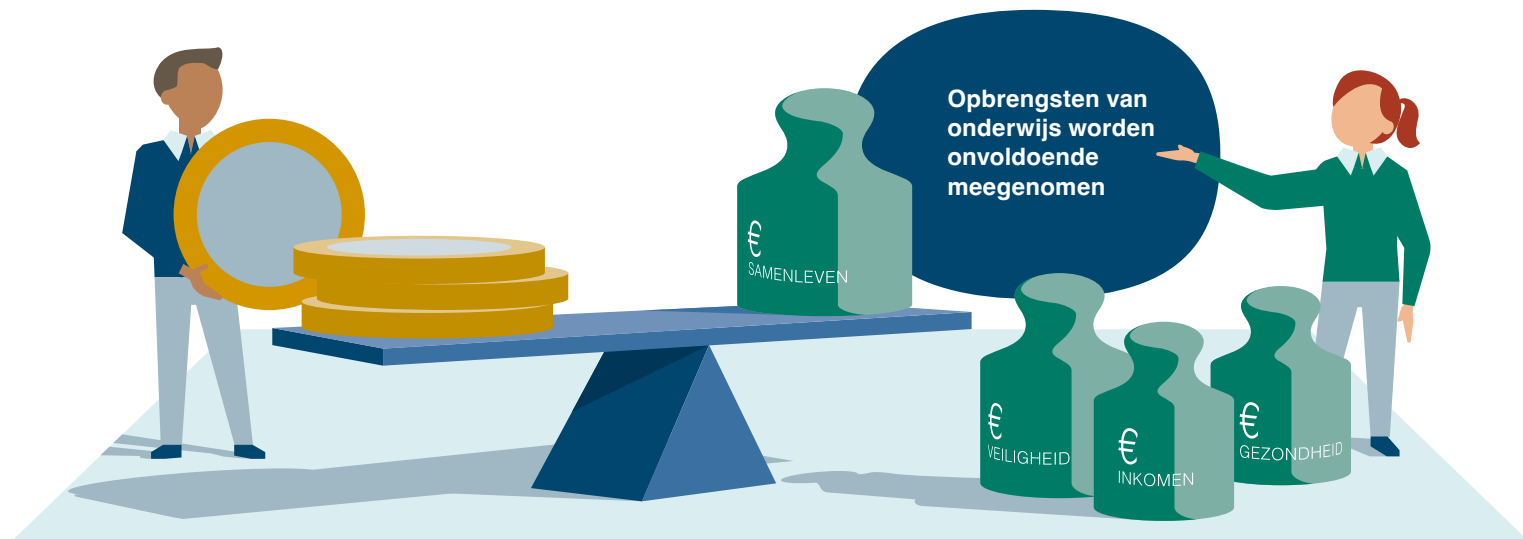
Aanleiding: Opbrengsten van onderwijs wegen onvoldoende mee

Al lange tijd leeft bij politici en beleidsmakers de wens de opbrengsten van onderwijs inzichtelijk te maken, zodat deze kunnen meewegen in de besluitvorming over de rijksbegroting. Veel onderzoeken tonen een direct en indirect verband aan tussen investeringen in onderwijs enerzijds en de welvaart en het welzijn van toekomstige generaties anderzijds. Inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve effecten van investeren in onderwijs is belangrijk voor toekomstig beleid.

In de besluitvorming over de rijksbegroting blijven belangrijke opbrengsten van onderwijs nu buiten beeld. De langetermijneffecten van onderwijs worden niet doorgerekend door het Centraal Planbureau (CPB), omdat de directe causale relatie tussen de investeringen in onderwijs en het bruto binnenlands product (bbp) te ongewis wordt geacht.

De komende kabinetsperiode zullen de begrotingstekorten naar verwachting oplopen. Schaarste in middelen en de noodzaak keuzes te maken, vragen des te meer om de juiste zaken mee te wegen als het totale onderwijsbudget wordt vastgesteld. In dit advies uit eigen beweging buigt de Onderwijsraad zich over de vraag wat moet worden meegewogen om te komen tot goed onderbouwde besluitvorming over onderwijs in de rijksbegroting.

Veel onderzoeken tonen een direct en indirect verband aan tussen investeringen in onderwijs enerzijds en de welvaart en het welzijn van toekomstige generaties anderzijds.

Advies: Weeg opbrengsten en beschavingsargument mee bij de besluitvorming over onderwijs in de rijksbegroting

Onderwijs is geen kostenpost zonder opbrengsten. Het is een investering in het verdienvermogen van het individu en de samenleving en genereert brede opbrengsten voor beide. Daarnaast is onderwijs een kwestie van beschaving: als samenleving hechten we belang aan een publiek bekostigde onderwijsvoorziening voor iedereen. De raad adviseert deze drie overwegingen te hanteren bij de besluitvorming over onderwijs in de rijksbegroting.

Onderwijs heeft veel soorten opbrengsten. Op individueel niveau draagt onderwijs bij aan welbevinden en welvaart. Zo wijst onderzoek decennialang uit dat elk extra jaar onderwijs iemand later een gemiddelde loonstijging oplevert van ongeveer 5-10%. Onderwijs heeft daarnaast maatschappelijke opbrengsten in diverse domeinen. Het draagt bij aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van sociaal en cultureel kapitaal, gezonder gedrag, een grotere kans op werk, aan veiligheid, burgerschap en sociale cohesie. Veel van de opbrengsten van onderwijs betalen zich een leven lang uit, terwijl de publieke investeringen vaak de eerste dertig jaar van een mensenleven beslaan. Bezuinigen op onderwijs betekent weliswaar minder uitgaven, maar ook minder opbrengsten – voor individu én samenleving.

Op dit moment zijn de Nederlandse planbureaus (Centraal Planbureau, Sociaal en Cultureel Planbureau en Planbureau voor de Leefomgeving) bezig met de ontwikkeling van indicatoren voor brede welvaart. De raad ziet dit als een goede stap om de waarde van onderwijs inzichtelijk te maken. Maar lang niet alles van waarde laat zich vangen in indicatoren, doorrekeningen of brede-welvaartsanalyses. Goed onderbouwde besluitvorming vergt een nog bredere blik.

Veel van de opbrengsten van onderwijs betalen zich een leven lang uit, terwijl de publieke investeringen vaak de eerste dertig jaar van een mensenleven beslaan.

Onderwijs is een investering in verdienvermogen.

Onderwijs heeft brede opbrengsten; draagt bij aan o.a. sociaal en cultureel kapitaal, veiligheid, burgerschap en sociale cohesie.

Uitgaven aan onderwijs zijn een kwestie van beschaving.

Aanbeveling: Heb oog voor onderwijs in brede-welvaartsaanpak en voor consistent beleid op lange termijn

Om te kunnen komen tot goed onderbouwde besluitvorming over onderwijs in de rijksbegroting, beveelt de raad aan om de huidige brede-welvaartsaanpak en bijbehorende indicatoren verder te ontwikkelen op basis van inzichten over de opbrengsten van onderwijs uit de wetenschap en de praktijk. Daarnaast is aanpassing nodig van de uitgangspunten, wetten, regels en procedures die aan de besluitvorming over de rijksbegroting ten grondslag liggen. De huidige kaders zijn vooral ingericht op een model dat eenzijdig stuurt op het bbp en zijn sterk verkokerd en gericht op afzonderlijke beleidsdomeinen.

Goed onderbouwde besluitvorming over de uitgaven aan onderwijs in de rijksbegroting vergt daarnaast een langetermijnvisie op onderwijs, consistent beleid en adequate wet- en regelgeving.

Om te kunnen komen tot goed onderbouwde besluitvorming over onderwijs in de rijksbegroting, beveelt de raad aan om de huidige brede-welvaartsaanpak en bijbehorende indicatoren verder te ontwikkelen.

www.onderwijsraad.nl/onderwijs-als-investering
Januari, 2024